

FOLKETINGSTIDENDE

FORHANDLINGERNE
I FOLKETINGÅRET 1983-84

(135. ÅRGANG)
(2. SAMLING)

V

Sp. 6081-7200



J. H. SCHULTZ A/S
KØBENHAVN
1985

11) Anden behandling af lovforslag nr. L 70:

Forslag til lov om ophævelse af lov om rigshospitalets styrelse.

(Fremsat 17/2 84. Første behandling 14/3 84. Betænkning 3/5 84).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af lovforslagets tekst forkastedes, idet 56 stemte for, 67 imod.

Ændringsforslag nr. 3 om en ny affattelse af lovforslagets tekst, teksten i den nye affattelse og ændringsforslag nr. 1 angående titlen vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

12) Forespørgsel nr. F 15:

Forespørgsel til forsvarsministeren:

»Kan ministeren oplyse, hvorledes udbetalingen af ca. 48 mill. kr. ud over 902 mill. kr. til NATOs infrastrukturprogram for perioden 1980–1984 kan forenes med indholdet af den af folketinget den 7. december 1982 vedtagne motiverede dagsorden om, at fremtidige danske bevillinger til opstilling af mellemdistanceraketter indtil videre stilles i bero?«

Af Albrechtsen (VS) og Thoft (SF).

(Forespørgslen anmeldt 3/4 84. Fremme af forespørgslen vedtaget 6/4 84).

Formanden:

Må jeg bede om ro i salen.

Begrundelse**Albrechtsen (VS):**

Egentlig burde denne forespørgsel ikke være nødvendig. Man burde nemlig uden videre kunne gå ud fra, at regeringen selvfølgelig ville sikre opfyldelsen af den af folketinget den 7. december 1982 vedtagne dagsorden, der fastslog, at fremtidige danske bevillinger til opstilling af mellemdistanceraketter over infrastrukturprogrammet indtil videre stilles i bero. Sagen er ikke desto mindre den, at regeringen forsøger på at omgå denne beslutning. Regeringen fører folketinget bag lyset.

Dagsordenen af 7. december 1982 betyder, at betalingen af de resterende 48 mill. kr. til infrastrukturprogrammet, nemlig de penge, der vedrører Danmarks andel af raketpenge, skal standses, trækkes ud af infrastrukturprogrammet. Hr. Lasse Budtz slog klart fast i debatten den 7. december 1982, at Danmark ikke havde forpligtet sig til at betale de resterende 48 mill. kr. Han slog det fast med følgende bemærkning: »Danmark er derfor ikke forpligtet til at dække det fulde beløb.«

Gennemførelsen af dagsordenen forudsætter helt klart, at Danmark højst betaler de 902 mill. kr. af de i alt 950 mill. kr., som programmets danske bidrag blev opgjort til inklusive raketpengene. For hvis Danmark indbetalte det fulde beløb, ville Danmark indirekte bidrage til de forfærdelige raketter, idet man jo så med et regnskabsmæssigt fif kunne arrangere det således, at Danmarks bidrag blev kanaliseret over i f.eks. italiensk lufthavnsbyggeri, mens Italiens bidrag til raketopstillingen blev forøget tilsvarende. I marts i år kunne »Militærkritisk Magasin Forsvar« oplyse, at noget sådant var lige nøjagtigt, hvad der var ved at ske. Regeringen ville føre folketinget bag lyset og indbetale samtlige 950 mill. kr. til infrastrukturprogrammet. Dette bekræftede forsvarsministeren i folketingets spørgetid den 21. marts 1984.

[Albrechtsen]

Derfor måtte vi rejse denne forespørgselsdebat, der som sagt burde have været overflødig. Derfor er sigtet med forespørgslen også det enkle, at vi håber, at det i dag kan blive slået fast, at Danmark hverken direkte eller indirekte vil bidrage til de forfærdelige raketter, at de resterende 48 mill. kr. af Danmarks bidrag til infrastrukturprogrammet 1980–1984 udgår af infrastrukturprogrammet, og at der naturligvis ikke via eventuelt kommende infrastrukturprogrammer bliver tale om danske bidrag til raketterne.

Besvarelse

Forsvarsministeren (Engell):

Som jeg allerede har oplyst i besvarelse af spørgsmål nr. 276 fra hr. Thoft her i tinget den 21. marts 1984, er det af NATOs medlemslande vedtagne beløb, for Danmarks vedkommende på ca. 75 mill. kr. til INF-foranstaltninger, reduceret med ca. 48 mill. kr. Et beløb af denne størrelse kan ikke uden folketingets samtykke anvendes til INF-arbejder, og det er udtrykkeligt bestemt i tekst-anmærkninger til finansloven for 1983 og for 1984.

Finansudvalget har med tiltrædelsen af aktstykke nr. 279 fra den 11. maj 1983 godkendt, at der i alt anvendes ca. 950 mill. kr. til dækning af Danmarks bidrag til gennemførelse af NATOs fællesfinansierede infrastrukturprogram for 1980–84. Heraf udgør 26,7 mill. kr. i overensstemmelse med folketingsbeslutningen fra 7. december 1982 dansk bidrag til gennemførelsen af INF-arbejder. Resten, og det vil sige ca. 923 mill. kr., udgør dansk bidrag til gennemførelsen af øvrige arbejder på det nævnte 5 års program. De 48 mill. kr. – skal jeg også sige til hr. Albrechtsens indledende betragtninger – indgår således ikke i de 950 mill. kr. Der er ikke tale om, at der ud over de 26,7 mill. kr., hvortil det danske INF-bidrag indtil videre har været begrænset, er betalt yderligere 48 mill. kr. Ved betalingen af danske bidrag til INF-foranstaltninger er der således ikke – naturligvis ikke – foretaget dispositioner, der er uforenelige med folketingsbeslutningen fra 7. december 1982.

Jeg skal også oplyse, at der gennemføres en særdeles effektiv budgetmæssig kontrol med henblik på at sikre, at det heller ikke er tilfældet. Danmark har således siden den 7.

december 1982 taget forbehold over for alle nye autorisationer til INF-anlægsarbejder.

Der er fra socialdemokratiet givet klart udtryk for, at man ikke vil medvirke til at betale de sidste 48 mill. kr. Hvis den holdning også kommer til udtryk i dag, må regeringen derfor erkende, at der ikke i folketinget er flertal for at anvende de sidste 48 mill. kr. som dansk bidrag til INF-anlæg gennem infrastruktursamarbejdet. Det samlede danske infrastrukturbidrag kan således ikke som forudset udvides med dette beløb.

NATOs infrastruktursamarbejde hviler på en gensidig solidaritet og på, at landene betaler for de projekter, som de har givet tilslutning til. For Danmarks vedkommende betyder det, at vi kan regne med, at vores allierede betaler til de infrastrukturarbejder, som gennemføres her i landet, og som har betydning for vort forsvar. En dansk beslutning om ikke at yde det beløb, vi tidligere har givet tilsagn om, vil således være noget enestående i den periode, hvor infrastruktursamarbejdet har fungeret, og jeg vil også sige har fungeret godt. Det bør således også understreges, at en endelig dansk beslutning om ikke at bidrage til infrastruktursamarbejdet under en eller anden form med de 48 mill. kr. kan skabe alvorlige vanskeligheder for Danmarks placering i dette samarbejde. Og det er problemer, som naturligvis må drøftes grundigt i kredsen af de partier, der står bag vort NATO-medlemskab, herunder også infrastruktursamarbejdet.

Der er mellem det nuværende forsvarsforligs partier enighed om, at de 48 mill. kr. er omfattet af den økonomiske ramme for det gældende forsvarsforlig, og jeg finder det derfor rigtigt, at vi i kredsen af forligspartier nøje gennemdrøfter mulighederne for en løsning på dette spørgsmål.

Forhandling

Albrechtsen (VS):

I marts 1984 skrev »Militærkritisk Magazin Forsvar« sin udmærkede artikel om de danske betalinger til INF-raketterne. Jeg vil kort citere følgende passage, som klart siger, hvad denne debat drejer sig om:

»Det danske folketing har vedtaget at standse sit bidrag til de fælles NATO-udgifter i forbindelse med de nye mellemdistance-raketter i Europa. Alligevel fortsætter beta-

[Albrechtsen]

lingerne uhindret. Folketinget er blevet holdt for nar.«

Dette må naturligvis ikke ske, for det første fordi regeringen ikke må holde folkettinget for nar og omgå folketingets beslutninger, men for det andet fordi det for et flertal i folkettinget må være vigtigt, at alle konkrete resultater, der her i folkettinget er opnået i kampen mod raketterne, skal fastholdes og udbygges. Dagsordenen af 7. december 1982 var netop et sådant første vigtigt konkret fremskridt, nemlig at Danmark ikke økonomisk skal bidrage til opstillingen af de 572 raketter.

Jeg vil godt sige et par ord om baggrunden for denne sag. Det var i sidste øjeblik, at disse betalinger til raketterne blev standset. Så sent som i sommeren 1982 var den socialdemokratiske regering af den opfattelse, at man var forpligtet til at betale til disse frygtelige raketter. Kort efter kom socialdemokratiet i opposition, og den 14. oktober 1982 kunne hr. Anker Jørgensen meddele, at socialdemokratiets holdning var, at Danmarks del af NATOs infrastrukturprogram for så vidt angår de nye mellemdistanceraketter indtil videre stilledes i bero.

Denne nye socialdemokratiske linje var et væsentligt fremskridt for fredsbevægelsen og blev også af bl.a. VS hilst særdeles velkommen. Den 26. november 1982 fulgte hr. Anker Jørgensen sagen op i en TV-duel med statsministeren, hvori hr. Anker Jørgensen fastslog, at Danmark ikke skal bidrage med én krone til NATOs nye atomraketter. Hr. Anker Jørgensen understregede, at det ikke var et spørgsmål om juridiske forpligtelser eller andre formaliteter. Her måtte juraen vige, for dette var et så vigtigt politisk spørgsmål, at det ikke skulle bero på jura eller formaliteter. Det synes jeg også skal være det bærende synspunkt, når vi i dag diskuterer denne sag. Det drejer sig om det helt enkle, at vi ikke vil betale så meget som én krone til disse raketter.

Desværre skete der så den 7. december 1982 – må jeg så lige indskyde – at socialdemokratiet alligevel fandt, at der bestod i hvert fald en politisk forpligtelse til at betale 26 mill. kr. af det samlede beløb på 75 mill. kr. til raketopstillingen. Dette var ikke helt i overensstemmelse med hr. Anker Jørgensens fuldstændig klare og kategoriske udtalelser i månederne før, men det skyldtes det forhold,

at man ikke ønskede at bringe den tidligere forsvarsminister hr. Søgaard, der uden at spørge folkettinget politisk havde forpligtet den socialdemokratiske regering på 26 mill. kr., i vanskeligheder.

Man fortolkede derfor dagsordenen således, at den gav den borgerlige regering mulighed for at betale op til de 26 mill. kr. Det har faktisk gjort det muligt for regeringen at betale til raketterne lige siden, idet de samlede betalinger ved udgangen af april kvartal ifølge forsvarsministerens oplysninger nåede op på 22 mill. kr. og altså først senere i år vil nå de 26 mill. kr., der var mulighed for at betale. VS beklager naturligvis overordentlig meget, at dette har været muligt for regeringen.

Nu drejer det sig så om at hindre, at de sidste to tredjedele af raketpengene kommer til udbetaling, nemlig de 48 mill. kr. Det er det, der skal sikres i dag. Jeg håber, at hr. Anker Jørgensens klare og principielle holdning fra efteråret 1982 stadig er den samme: ikke en krone til de nye raketter. Dette må stå endnu mere klart i dag end nogen sinde før, dels fordi folkettinget efter vedtagelsen af stoppet for raketpengene har vedtaget en klar afstandtagen fra de nye raketter, en klar afstandtagen fra den vanvittige kaprustning, dels fordi det har vist sig, at opstillingen af de nye raketter ikke tvinger Sovjetunionen til forhandlingsbordet, men kun resulterer, hvad man kunne forudse, i nye og beklagelige sovjetiske oprustningsskridt i form af nye raketter i Østtyskland og Czekoslovakiet.

Derfor vil det være en fuldstændig ødelæggende tilkendegivelse i den forkerte retning over for de øvrige NATO-lande, hvis regeringen fik lov til at udbetale disse 48 mill. kr. til infrastrukturprogrammet. Det ville af alle konservative kræfter i Europa og USA blive taget som en tilkendegivelse af, at Danmark ikke mente modstanden mod raketterne alvorligt, og derfor er det så vigtigt, at disse penge ikke bliver indbetalt.

Det er også vigtigt i en situation, hvor der ser ud til at være fremgang i tingene i Holland, hvor NATOs forsøg på at presse 48 krydsermissiler ned over hovedet på hollænderne lykkeligtvis ser ud til at lide skibbrud. Meget tyder på, at den hollandske regering enten falder på spørgsmålet eller må udsætte beslutningen om raketopstillingen med det resultat, at hele NATOs tidsplan for raketop-

[Albrechtsen]

stillingen bryder sammen, og med det resultat, at disse raketter næppe nogen sinde kommer til Holland.

Netop i en sådan situation er det naturligvis afgørende, at det danske folketing klart og utvetydigt dels markerer sin fortsatte afstandtagen fra opstillingen af disse raketter, dels foretager den konkrete handling, der består i at sikre, at Danmark hverken direkte eller indirekte på nogen som helst måde betaler til disse raketter. Det er vigtigt, at Danmark på det kommende NATO-topmøde kan give klart og utvetydigt udtryk for denne holdning.

Noget tyder på, at der i NATO i det hele taget er et større opbrud undervejs i spørgsmålet om fortsat opstilling af disse raketter. Information oplyser i dag, at den italienske statsminister, Bettino Craxi, går ind for en fastfrysning, et stop for opstillingen af disse raketter, som et middel til at få forhandlinger i gang. VS ønsker naturligvis fortsat disse raketter nedtaget, men i første omgang vil et opstillingsstop være et godt skridt mod at få de allerede opstillede raketter taget ned igen.

Netop i en sådan situation, hvor det kniber for USA at føre sin politik igennem, og hvor der er forbedrede muligheder for at føre fredsprocessen nogle skridt fremad, er det selvfølgelig særlig vigtigt, at Danmark på det kommende NATO-møde kan afgive denne klare melding. Her vil den helt umisforståelige meddelelse, at Danmark ikke betaler en krone mere til disse raketter, at Danmark trækker de 48 mill. kr. ud af infrastrukturprogrammet, og at man ikke skal regne med yderligere danske bidrag til raketo­pstillinger i det hele taget, være en udmærket og god markering. Det synspunkt håber jeg at der i dag vil være flertal for her i folketinget.

Jeg vil slutte med en enkelt bemærkning om det indlæg, ministeren netop er kommet med.

Det er således, at der ifølge ministerens forståelse af problematikken foreligger en mulighed for at bruge 923 mill. kr. på de resterende projekter, altså de projekter, som ligger uden for INF-delen af infrastrukturprogrammet. Den holdning kan jeg ikke forstå. Det samlede program, inklusive INF-programmet, er af forsvarsministeren selv, bl.a. i et svar til mig, blevet opgjort til 950 mill. kr., og når jeg trækker de 48 mill. kr.,

som jo var en del af det planlagte program, fra denne sum, så får jeg 902 mill. kr.

Som sagt er jeg, uanset diskussionen om disse mere beløbsmæssige detaljer, ganske enig i den betragtning, hr. Anker Jørgensen kom med i sin tid, nemlig at det afgørende i dette ikke er juraen og formaliteterne. Det afgørende er den politiske realitet, at det danske folketing forhåbentlig i dag siger: ikke en krone mere til raketterne!

Knud Damgaard (S):

Jeg kan takke ministeren for en klar redegørelse for problemerne vedrørende de danske midler, der administrativt er til rådighed for NATOs infrastrukturprogram, omfattende raketo­pstillingerne. Vi kan, når det gælder den administrative del af denne sag, med tilfredshed konstatere, at regeringen loyalt har levet op til beslutninger truffet i folketinget såvel som til de anmærkninger til aktstykker i finansudvalget, som har været fremlagt af et flertal.

Vi er også tilfredse med at kunne konstatere, at man gennem budgetmæssig kontrol har sikret, at der er taget danske forbehold over for alle nye autorisationer siden 20. december 1982. Vi tager det for givet, at regeringen fortsat sikrer sådanne danske forbehold.

Ministerens bekymringer for Danmarks deltagelse i infrastrukturprogrammet, hvis ikke vi vil medvirke til at lade de resterende 48 mill. kr. indgå i dette program, tror vi er stærkt overdrevne. Vi har kun én offentlig tilkendegivelse fra regeringshold. Den blev fremlagt af den danske radios korrespondent i Washington, Christian Winther, som fremførte, at en talsmand for den amerikanske regering havde givet udtryk for, at det, der bekymrede USA, var, at en sådan dansk beslutning kunne påvirke Holland til at sige endeligt nej til raketo­pstillingerne.

Det kan næppe undre regeringen, at socialdemokratiet vil betragte en sådan virkning på den hollandske afgørelse med stor sympati og tilfredshed. Det vil være et glædeligt udtryk for et resultat af det folkelige opbrud, vi oplever overalt i Vesteuropa, og som har tendens til at gå på tværs af partipolitiske skillelinjer. Store befolkningsflertal ønsker stop for atomoprustningen, nedskæring af aktuelle atomvåbenbeholdninger samt påbe-

[Knud Damgaard]

gyndelse af et effektivt arbejde for at fremme tillidskabende foranstaltninger. Et effektivt udtryk for en sådan NATO-målsætning kunne formentlig medføre, at de 15 pct. opbakning til NATO, som gik tabt ifølge den seneste Gallupundersøgelse, kan genvindes.

Hvad vi derimod ikke kan være temmelig tilfredse med, er den lidt kluntede måde, regeringen har opført sig på omkring sonderingen af de aktuelle muligheder for anvendelse af de 48 mill. kr. Det CCIS-projekt, som er på tale til opstilling i Karup, skal efter normal praksis for den type af installationer finansieres således, at 75 pct. betales af NATO og 25 pct. af modtagerlandet. Denne fordelingsregel gælder for alle projekter, som har særlig stor betydning for modtagerlandenes forsvar. Det erkender vi at dette projekt har, både når det gælder det praktiske forsvar, og når det gælder dansk beskæftigelse og den teknologiske know-how, vi kan erhverve.

Regeringen søgte at slå dette centrale CCIS-system sammen med nogle terminalopstillinger på flyvestationerne, som skulle tilkobles dette centrale projekt. Så langt, så godt. Regeringens kluntethed bestod i, at man, samtidig med at man slog de to projekter sammen, foreslog en finansieringsløsning på 60 pct. til NATO og 40 pct. til Danmark. Hvis vi havde accepteret dette, ville der på NATOs infrastrukturmidler være sparet omkring 49 mill. kr. i forhold til den oprindelige fordelingsnøgle, altså en besparelse med et beløb, der kunne være anvendt ad bagdøren, indirekte, til støtte af raketopstillinger.

Denne måde at fremlægge en løsningsmodel på har medført, at dette projekt er blevet belastet så stærkt, at det i denne forbindelse er helt og aldeles uacceptabelt for socialdemokratiet. Det er derfor bydende nødvendigt, at vi kræver de 48 mill. kr. trukket helt ud af infrastrukturprogrammet. Dette betyder, at beløbet fortsat er en del af det samlede forsvarsbudget, sådan som det er indgået i forsvarsforliget, som dog ikke på nogen måde, hverken direkte eller indirekte, kan anvendes til raketopstillingsprogrammer. Pengene kan kun anvendes til det danske forsvar, og socialdemokratiet vil derfor i de løbende forhandlinger om forsvarrets struktur fremærke de 48 mill. kr. til anvendelse i et rent dansk forsvarprojekt.

Når det gælder CCIS-projektet, erkender vi som nævnt den store betydning, det har

for forsvaret her i landet. Af afgørende betydning for mit parti er det, at dette særdeles effektive informationsystem vil gøre det lettere at etablere en mere defensiv forsvarsstruktur og i givet fald et mere defensivt forsvarsforløb. Vi erkender også, at man for at få det fulde udbytte af systemet må tilkoble de danske værnss overvågningsinformationer.

Vi vil derfor i de forhandlinger, der forestår om dette projekt, positivt medvirke til at finde en løsning på CCIS-etableringen, men vel at mærke en løsning, der svarer helt nøjagtigt til de gældende regler i NATO for fordelingen af udgifterne til sådanne installationer.

Jeg skal under hensyn til disse udtalelser tillade mig på mit partis vegne at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget bekræfter, at et restbeløb på 48 mill. kr. – der er en del af det samlede forsvarsbudget – udgår som en del af NATOs infrastrukturprogram og hverken direkte eller indirekte kan anvendes til raketopstillinger,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Min korte bemærkning er foranlediget af de helt forbløffende oplysninger, socialdemokratiets ordfører kom med heroppefra, og som jeg går ud fra er en art referat af forhandlingerne i 11 mands gruppen.

Jeg vil da gerne spørge forsvarsministeren: forholder det sig virkelig sådan, at forsvarsministeren har forsøgt på igennem forhandling om dette CCIS-projekt og igennem manipulation med finansieringskoden til NATOs infrastrukturprogram at omgå folketingets dagsorden om infrastrukturbevillingerne til raketter af 7. december 1982?

Mette Madsen (V):

På de fire regeringspartiers vegne skal jeg udtale følgende:

[Mette Madsen]

Siden vedtagelsen af dagsordenen af 7. december 1982 har danske bevillinger til opstilling af mellemdistanceraketter over infrastrukturprogrammet været stillet i bero indtil videre ud over de 26,7 mill. kr., der var autoriseret inden datoen for denne dagsorden.

Hvad angår de resterende 48 mill. kr., har vi i de øvrige forligspartier lagt mange forhåbninger i formuleringen »indtil videre stilles i bero«, men med den socialdemokratiske dagsorden i dag må vi se i øjnene, at dette håb nu er bristet, det lille lysegrønne håb – måske skulle jeg sige: lyserøde håb – vi hidtil trods alt har haft om, at socialdemokratiet, når det afgørende øjeblik var inde, ikke ville bryde det tilsagn, som en socialdemokratisk forsvarsminister og en socialdemokratisk udenrigsminister har givet NATO.

Bliver den socialdemokratiske dagsorden vedtaget i dag, og det gør den jo desværre nok, må vi erkende, at vi fra i dag må afstå fra at bidrage med de lovede 48 mill. kr. til det yderst vigtige område inden for NATO-samarbejdet, vi benævner infrastrukturprogrammet.

Jeg må stærkt understrege, at vi finder, at det er en meget alvorlig sag at slå hul i dette samarbejde, der hviler på gensidig solidaritet, og som indtil nu har fungeret virkelig godt. Hvordan NATO vil reagere, og hvilke sanktioner en sådan dansk beslutning vil medføre, tør vi kun gisne om. Vi må inderlig håbe, at beslutningen ikke betyder, at vi får ringere muligheder for at få placeret infrastrukturarbejder her i landet.

Socialdemokratiet må i deres beslutningsproces have gjort sig nogle overvejelser herom, og vi sætter derfor vor lid til, at vi gennem forhandlinger mellem forsvarsforligspartierne vil kunne afbøde de værste virkninger af den beslutning, socialdemokratiet har lagt op til i dag.

Thoft (SF):

Det er overraskende, det er fantastisk at opleve, at de fire regeringspartier i så væsentlig og afgørende en debat nøjes med en enkelt ordfører, som stort set ikke behandler det emne, vi diskuterer i dag. Det synes jeg er bemærkelsesværdigt.

Debatten i dag kan få skelsættende betydning i Danmarkshistorien. I mere end 20 år har jeg fulgt forsvarsdebatten og kunnet iagt-

tage, hvorledes socialdemokraterne har udtrykt uforpligtende velvilje over for fredssagen på den ene side og har været med til at øge forsvarsbevillingerne og NATO-integrationen på den anden side. Hvis det i dag lykkes os at få vedtaget det dagsordensforslag, hr. Knud Damgaard har fremsat, om, at Danmark simpelt hen smækker pengekassen i og trækker sin andel af bevillingerne til den del af NATOs infrastrukturprogram, som går til atomrakterne, ud, så er det første gang i disse mere end 20 år, socialdemokraterne tager nogen som helst praktisk konsekvens af denne udtrykte velvilje. Så er velviljen blevet forpligtende. Hvis det virkelig lader sig gøre, så skal jeg være den sidste til at dadle det store parti for denne nyorientering. Bedre sent end aldrig.

Ærlig talt har oprustningen fået en alarmerende karakter, og nyorienteringen er derfor let at forklare. Hvis det lykkes os at trække raketpengene ud af bevillingerne til NATOs infrastruktur, så er der tale om en lige venstre til NATO – eller et blå øje, hvis man hellere vil bruge det udtryk. Eller udtrykt med forsvarsministerens ord – jeg citerer fra bilag 21 i forsvarsudvalget af 3. januar 1983:

» ... at vore allierede vil se med alvor på en sådan handling, idet der ikke foreligger eksempler på, at et medlemsland ikke har opfyldt sine forpligtelser, hvad angår NATOs infrastrukturprogram.«

Samtidig vil det være et afgørende og vigtigt signal til fredsbevægelsen og vores politiske omverden. Om få uger behandler som bekendt både det hollandske og det belgiske parlament raketspørgsmålet, og trækker Danmark bevillingerne væk under rakterne, så er der tale om en betydningsfuld opmuntring til disse landes raketmodstandere.

Egentlig burde, som hr. Albrechtsen også sagde, den debat, vi har i dag, være helt unødvendig, for folketinget vedtog jo allerede den 7. december 1982 en klar og præcis dagsorden, som i hr. Lasse Budtz' udlægning blev til, »at vi ikke vil være med til at bevilge fem flade øre mere end de 26 mill. kr., der har været så stærkt omtalt.« Det står i Folketingstidende 1982-83, sp. 2918, fra den 7. december 1982.

Alligevel har regeringen ikke levet op her til, og hvert kvartal har man sendt en stor pose penge af sted til NATO, påklippet en lille mærkeseddel, som næsten ikke kunne

[Thoft]

ses: »Må ikke bruges til raketterne«. Det var ikke regeringens mening, at der skulle sættes en stopper for betalingen af de resterende penge. Man regnede nok med, at det var muligt at kringle sagen med den omtalte lille mærkeseddel.

Jeg er egentlig bange for – det synes jeg hr. Knud Damgaard på mange måder gav udtryk for – at socialdemokraterne i den forsvarspolitiske kaffeklub, det såkaldte 11 mands udvalg, har givet regeringen grund til at tro herpå. Hr. Knud Damgaard udtalte i hvert fald så sent som i martsnummeret 1984 af Militærkritisk Magasin Forsvar, at den danske procentdel til infrastrukturprogrammet vil blive fastholdt.

Jeg er glad for, og det store parti skal have ros for, at det er kommet på bedre tanker, for som hr. Bjarne Nørretranders fra regeringens sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg udtalte til Jyllands-Posten den 15. april i år: »Enhver, der har med store regnskaber at gøre, må vide, hvor svært det er at afgøre, hvilke penge der går til hvad.« Med andre ord: Danmark har altid og vil i de kommende år i det mindste indirekte betale til raketterne og dermed tilknyttede anlæg.

Jeg er glad for, at socialdemokratiet i dag er med til at smække pengekassen i, for det er det eneste rimelige svar. Alt andet vil være fiddelifut.

Kommet så langt må jeg hælde en lille smule malurt i bægeret: pengekassen burde smækkes helt i. Den socialdemokratiske dagsorden smækker den i over for NATO, men åbner den samtidig for indkøb af krudt og kugler til det danske forsvar. Havde det bare været til civilundervisning og yderligere bevillinger til f.eks. regeringens sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, så var det da til at holde ud at tænke på, men det er det desværre næppe. I SF er vi imidlertid indstillet på at tage et skridt ad gangen, selv om vi synes, at det ind imellem også for det store parti går langsomt, men vi kan jo håbe, at fredsbevægelsen er i stand til at skubbe endnu kraftigere på, så det kan gå endnu stærkere.

Hvis jeg må vende mig til forsvarsministerens redegørelse, har jeg en række bemærkninger.

Det fremgår, at Danmark siden 1960 har bidraget til NATOs opstillede atomraketter, ikke de 572, men alle dem, der var inden da,

til de tusindvis af atomsprængladninger, som NATO i forvejen har opstillet. Jeg tænker på systemer som Lance, som Pershing I og IA og i dag Honest John, Nike-Hercules, for bare at nævne nogle af de atombevæbnede systemer.

Socialdemokratiet vil jeg i denne forbindelse spørge: vil man også være med til at fjerne disse bevillinger? Det ville være den logiske konsekvens af socialdemokratiets holdning, når man siger: vi vil ikke være med til at bevilge fem flade øre til atomraketter. Hvorfor skal det kun være de 572, hvorfor ikke også de andre?

Jeg har tidligere i dagspressen dokumenteret, hvorledes forsvarsministeriet begår regnskabsmæssigt fusk, hvorledes forsvarsministeriet slår plat på den pristalsregulering, som forsvaret som det eneste ministerium har.

Jeg mener også, at det sker i debatten om de 75 mill. kr. Oprindeligt, det var i foråret 1982, fik vi oplyst, at det drejede sig om 40 mill. kr., der skulle betales som det danske bidrag til raketterne. I løbet af efteråret 1982 steg beløbet fra 40 til 75 mill. kr. i overensstemmelse med den voldsomme prisstigning, der er på disse områder. Vi kan se, at siden da er infrastrukturbidraget vokset med 90 mill. kr., nemlig fra 165 mill. kr. i finansåret 1982 til 255,5 mill. kr. i finansåret 1983. Det er en forøgelse på 54,8 pct.

I ministerens årsrapport kan man læse, at bidraget i øvrigt for perioden 1980–84 skal forøges med 150 mill. kr., en bevilling, som ganske vist ikke har været forelagt folketinget, selv om den blev vedtaget, så vidt jeg har forstået, i NATO-ministerrådet allerede sidste sommer.

Nu er det, jeg undrer mig. Er der overhovedet ikke sket stigninger i den del af infrastrukturprogrammet, som vedrører raketterne? Vi ved fra den internationale presse, at det er galt i Comiso, at mafiaen skovler og gafler penge til sig det bedste, den har lært. Vi ved, at hegnet omkring Greenham Common er blevet væltet af fredsbevægelsen en række gange. Alt dette må nødvendigvis koste penge. Der må være prisstigninger, og det bør belyses grundigt, og jeg har derfor tænkt i eftermiddag at henvende mig til rigsrevisionen og statsrevisorerne og bede om en grundig belysning af disse ting, for det er umuligt, at raketbeløbet ikke er blevet opreguleret, at de 75 mill. kr. fra efteråret 1982 stadig

[Thoft]

væk er 75 mill. kr. Jeg ved godt, at ministeren har oplyst, at sådan forholder det sig, men jeg tror ikke på det.

Jeg har talt meget om tal, og tingene er jo indviklede, og mit sidste spørgsmål skal være til forsvarsministeren: hvornår får folkettingen den nærmere gennemgang af den eksisterende bevillingspraksis og -procedure med henblik på tilvejebringelse af mere overskuelige regler, som ministeren lovede os den 13. december 1982, Folketingstidende 1982-83, sp. 3858? Der er behov herfor. Det sidste eksempel, jeg vil give, er, at der allerede i sommeren 1983 blev givet autorisation til at bruge 150 mill. kr. mere til NATOs infrastrukturprogram i perioden 1980-84. Nu er perioden snart slut, pengene er brugt, men folkettingen har fortsat ikke fået den bevilling forelagt. Hvis den debat, vi har i dag, ikke bare kunne medføre, at pengekasen bliver smækket i for NATO-raketterne, men også medføre, at der kommer mere styr på NATO-bevillingerne overhovedet, så var meget vundet.

Stinus (RV):

For det radikale venstre drejer denne forespørgselsdebat sig både om bevillingerne til opstilling af mellemdistanceraketter og den parlamentariske kontrol med vores NATO-samarbejde.

Udgangspunktet er den tidligere omtalte dagsorden af 7. december 1982, som ganske vist kun socialdemokratiet stemte for, men vedtaget blev den jo alligevel, og som kun henstiller til regeringen, at fremtidige danske bevillinger til opstilling af mellemdistanceraketter over infrastrukturprogrammet indtil videre stilles i bero. Selv om der kun står »henstiller«, må det være klart, at henstillingen skal efterleves, og det afgørende spørgsmål i dag er: bliver den det? Og et andet spørgsmål: kan det i det hele taget sikres, at den bliver det?

Det kan ikke sikres ved, at man siger, at beløbet kan anvendes til noget andet inden for NATOs infrastrukturprogram. Dette ville kun kunne lade sig gøre, hvis de beløb, der betales til infrastrukturprogrammet, kunne øremærkes, hvilket igen ville forudsætte, at finansudvalget havde udførligt kendskab til, hvad det er for projekter inden for infrastrukturprogrammet, man bevilger penge til. Det har finansudvalget ikke. En forudsæt-

ning ville naturligvis også være, at beløb, som ikke bevilges til bestemte projekter, heller ikke kommer til udbetaling til infrastrukturprogrammet.

I det konkrete tilfælde, som drejer sig om anlægsomkostninger i forbindelse med raketprojektet, ved vi i hvert fald nu, hvad det er, de godt 48 mill. kr., diskussionen drejer sig om, skal bruges til. Og det var det, folkettingen den 7. december 1982 sagde at pengene ikke skulle bruges til. Heri ligger naturligvis, at de 48 mill. kr. heller ikke ville kunne anvendes til andre projekter inden for infrastrukturprogrammet, som jo virker på den måde, at hvert NATO-land bidrager til det samlede program med en fast procentdel af programmets udgifter.

Vedtagelsen i folkettingen den 7. december 1982 må helt klart betyde, at Danmark ikke bidrager med yderligere beløb til anlægsarbejder i forbindelse med opstillingen af raketter, men indskrænker sig til at betale sin faste procentdel af den del af programmet, som ikke har med raketopstillingen at gøre. Dette sidste er helt afgørende.

Hr. Knud Damgaard har til Militærkritisk Magasin Forsvar fra marts i år udtalt:

»De 48 mill. kr. skal gå til infrastrukturprogrammet. Danmark har forpligtet sig til at bidrage til infrastrukturprogrammet med en bestemt procentdel af programmets samlede omkostninger. Denne procentdel vil blive fastholdt for programmet som helhed.«

Hvis det skulle være socialdemokratiets holdning, ville vedtagelsen af dagsordenen den 7. december 1982 have været meningsløs – for ikke at bruge stærkere udtryk. Så ville i virkeligheden ikke alene folkettingen, men også den danske befolkning være ført bag lyset. Hr. Knud Damgaard slutter sin udtalelse til Militærkritisk Magasin Forsvar med bombastisk at sige:

»Men jeg kan garantere, at beløbet ikke går til raketanlæg.«

Det kan hr. Knud Damgaard jo ikke, og det ser ud til, at han nu selv er blevet klar over det. Hvis det danske bidrag til infrastrukturprogrammet blev opretholdt uændret, hvis altså de 48 mill. kr. ikke trækkes helt ud af infrastrukturprogrammet, kunne jeg med samme ret garantere det stik modsatte. Det ville nemlig betyde, at det samlede beløb inden for infrastrukturprogrammet, inklusive

[Stinus]

anlægsomkostninger i forbindelse med raketopstillingen, ville forblive uændret.

Det, vi har hørt i dag, tyder imidlertid på, at socialdemokratiet er kommet på andre tanker end de af hr. Knud Damgaard i marts fremførte synspunkter, og det er jo godt, men det er ikke godt nok. Noget tyder også på, at tingene ikke blev udtrykt tilstrækkelig klart i dagsordenen den 7. december 1982. Det sagde det radikale venstre allerede dengang, og det er altså det, der skal rådes bod på nu.

Det radikale venstre kan naturligvis ikke stemme for det af hr. Knud Damgaard fremsatte dagsordensforslag, som i realiteten betyder, at vi kommer til at stemme for en ekstra bevilling på 48 mill. kr. til det danske forsvar. Hvad skal de penge bruges til? Skal eller kan de på en eller anden måde bruges til at frigøre midler af en tilsvarende størrelsesorden inden for infrastrukturprogrammet, som jo også har projekter i Danmark? Dette spørgsmål skal formentlig afgøres bag lukkede døre i 11 mands udvalget, og jeg er overrasket over, at SF og VS vil kunne acceptere dette.

Vi ønsker, at enhver tvivl om, at der ikke direkte eller indirekte kan bruges penge til opstilling af mellemdistanceraketter, fjernes, og vi har allerede to gange tidligere anvist den eneste måde, hvorpå vi opnår fuld sikkerhed for dette, nemlig ved at fjerne de 48 mill. kr. fra forsvarsbudgettet og sørge for, at der ikke bevilges nye beløb.

Den nuværende tingenes tilstand er i det hele taget uholdbar. For os er det af afgørende betydning at sikre den fulde parlamentariske kontrol med, hvad de danske bidrag til infrastrukturprogrammet anvendes til. En del af NATO-samarbejdet drejer sig om deltagelse i infrastrukturprogrammet, hvortil alle medlemslande altså bidrager med en fast procentdel. Inden for dette program er der i årenes løb bl.a. udført en del anlægsarbejder her i landet, altså finansieret af den fælles kasse. Så langt, så godt.

Pengene bevilges af finansudvalget for 5 års perioder på den måde, forstår jeg, at finansudvalget tager stilling til et beløb udregnet efter den gældende procentdel, Danmark skal betale, og så er det overstået. Dette er måske lidt forenklet fremstillet, men jeg vil bede forsvarsministeren eller andre afkræfte rigtigheden af min fremstilling, hvis det ikke er sådan, det går til. Finansudvalgets med-

lemmer ved altså ikke, hvad infrastrukturprogrammets penge skal bruges til, og det samme gælder naturligvis folketingets øvrige medlemmer – måske med undtagelse af det såkaldte 11 mands udvalg. Jeg vil i øvrigt bede forsvarsministeren oplyse, om 11 mands udvalget også på dette område får oplysninger, som forholdes det øvrige folketing.

Vi kan glæde os over, at forsvarsministeren selv er opmærksom på, at finansudvalget og herigennem folketinget bør være bedre informeret. Jeg bygger denne opfattelse på forsvarsministerens svar til hr. Pelle Voigt den 13. december 1982, idet jeg citerer fra Folketingstidende 1982-83, sp. 3858, hvor forsvarsministeren sagde:

»Jeg har ved tidligere lejlighed givet udtryk for, at bevillingspraksis og proceduren i forbindelse med NATOs infrastruktur kan forekomme uoverskuelig.« Videre sagde han dengang: »Det er derfor forsvarsministeriets hensigt at foranledige en nærmere gennemgang af den eksisterende bevillingspraksis og -procedure med henblik på at tilvejebringe mere overskuelige regler.«

Jeg vil gerne spørge forsvarsministeren, hvordan det går med disse overvejelser. Jeg vil samtidig bede forsvarsministeren bekræfte eller afkræfte oplysninger om, at Danmarks repræsentant i NATOs Progress and Payment Committee, allerede før finansudvalget overhovedet havde bevilget noget dansk bidrag til raketinstallationerne, havde godkendt 26,7 mill. kr. til formålet – de famøse 26,7 mill. kr., som socialdemokratiet siden har følt sig forpligtet til at acceptere. Hvis forsvarsministerens svar er bekræftende, rejser det unægtelig nye spørgsmål om den parlamentariske kontrol. Så er der i hvert fald i øjeblikket højst tale om parlamentarisk kontrol på efterbevillingen.

Jeg har i tidligere debatter haft lejlighed til at slå fast, at det radikale venstre ikke ser noget alternativ til dansk medlemskab af NATO, men jeg vil også gerne slå fast, at den absolutte forudsætning for medlemskabet er fuld parlamentarisk kontrol med, hvad der foregår inden for alliancen, i særdeleshed med alt det, som forpligter Danmark, og som Danmark forpligter sig til.

Vi accepterer også infrastrukturprogrammet som en del af samarbejdet, og vi finder det rimeligt, at medlemslandene deler udgifterne til dette. Et hvilket som helst samarbej-

[Stinus]

de giver forpligtelser, men i forbindelse med bevilling til raketanlæggene er der blevet afsløret forhold, som vi ikke finder betryggende. Det radikale venstre ønsker disse forhold ændret.

For at rekapitulere. Det radikale venstre ønsker ikke, at Danmark bidrager til den del af NATO-infrastrukturprogrammet, som omfatter anlægsarbejder i forbindelse med opstilling af mellemdistanceraketter. Det beløb, der på basis af den procentdel, Danmark skal betale til infrastrukturprogrammet, er afsat til rakearbejder, kan ikke komme til udbetaling inden for infrastrukturprogrammet og må fjernes fra forsvarsbudgettet. Finansudvalget og folketetinget må have kendskab til de projekter, der bevilges penge til inden for infrastrukturprogrammets 5 års plan, og der må skabes sikkerhed for, at der ikke inden for NATOs Progress and Payment Committee disponeres over danske bidrag, som ikke er bevilget af folketetinget.

På denne baggrund skal jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketetinget fastslår, at restbeløbet på 48,3 mill. kr. til NATOs infrastrukturprogram udgår af forsvarsbudgettet, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i de videre forhandlinger.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Jeg vil godt sige, at den af hr. Stinus fremsatte dagsorden er ualmindelig fornuftig, den er helt i overensstemmelse med det, jeg sagde. Men hr. Stinus kan ikke regne og lægge sammen. Jeg konstaterer, at de radikale er ude af stand til at tælle mandater i dette folketing, og det eneste, hr. Stinus får ud af den linje, han har lagt i sin ordførertale, er, at han redder regeringens ansigt, at han redder regeringen og NATO fra at få det blå øje, som det vil være med en klar smækken-kassen-i for NATO-infrastrukturpengene, som vi

kunne opnå i dette ting. Er det det rigtige svar på denne debat?

Socialdemokratiet er en del af forsvarsforliget, og det er socialdemokraternes problem, det ved jeg godt. Bør vi ikke koncentrere energien om at forhindre, at socialdemokraterne går med i det næste forsvarsforlig, fremfor at forlange, at de i den 11. time skal bryde forsvarsforliget? Jeg synes, socialdemokratiet i dag foretager et godt og konkret skridt, og jeg er ked af, at hr. Stinus nu er i gang med at redde regeringens ansigt. Denne debat var mere værd.

(Kort bemærkning).

Stinus (RV):

Det radikale venstre er mere interesseret i det, sagen drejer sig om, end i at tælle mandater, kan jeg sige til hr. Thoft. Vi må notere os, at SF går ind for det af hr. Knud Damgaard fremsatte dagsordensforslag, hvilket indebærer, at SF accepterer, at der stilles 48 mill. kr. mere til rådighed for det danske forsvar, og accepterer, at anvendelsen af dette beløb sandsynligvis vil blive afgjort bag lukkede døre i 11 mands udvalget.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Til hr. Stinus blot den bemærkning, at der er ikke tale om, at der stilles én øre mere til rådighed for det danske forsvarsbudget. De 48 mill. kr. er en bestanddel af det. Det er anvendelsen af disse 48 mill. kr., der ændres på.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Jeg kan ikke lade være med at notere mig, at de radikale ser ud til at vende tilbage til den ideelle holdning, og det vil jeg da glæde mig over, hvis denne ideelle holdning også kommer til udtryk, når der skal stjæles dyrtidsportioner, og når der skal stjæles fra de arbejdsløse og pensionisterne. Men jeg vil igen godt sige, at jeg synes, denne debat burde resultere i en vedtagelse, og jeg er alvorlig bange for, at de radikales forslag kun har ét formål, nemlig at forhindre, at der sker en vedtagelse, for de radikales holdning i alle disse mange sager har jo aldrig svaret til den ideale fordring.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Et kort spørgsmål til den socialdemokratiske ordfører, hr. Knud Damgaard. Der står i dagsordenen, at et restbeløb på 48 mill. kr., der er en del af det samlede forsvarsbudget, udgår. Vil det sige, at det totalt slettes, også i forsvarsbudgettet?

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Lad mig til hr. Arentoft sige, at jeg havde bestemt ikke ventet et spørgsmål af den karakter. Der står, at man fastslår, at de 48 mill. kr. er en del af det samlede forsvarsbudget – det er det, hr. Stinus ikke har forstået. Videre står der, at det udgår som en del af NATOs infrastrukturprogram, hvilket altså betyder, at det forbliver som en samlet del af forsvarsbudgettet. Jeg troede ikke, det havde været nødvendigt at understrege det.

Arentoft (FP):

Vi må nok erkende, at vi er i en alvorlig situation. Det er slemt, at socialdemokratiet er ved at køre Danmark ud i en frygtelig farlig situation, faktisk af snævre partiegoistiske grunde.

Vi kan lige så godt erkende, at det ikke er de resterende 48 mill. kr. til infrastrukturprogrammet til opfyldelse af dobbeltbeslutningen, som har den store betydning. Programmet vil blive gennemført over en årrække alligevel, men det stempler Danmark som usolidarisk, og det svækker sammenholdet i NATO. Det er netop det, man fra Sovjets side ønsker allermest, og det er Danmark med til at bidrage til.

Til Jyllands-Posten i dag udtaler socialdemokratiets finanspolitiske ordfører, hr. Camre, på spørgsmålet om, hvorvidt den samme situation ikke ville opstå, hvis NATO så skærer i danske fællesprojekter:

»Det er klart, men så har vi markeret den politiske vilje fra dansk side til at stræbe efter yderligere forhandlinger mellem Øst og Vest i stedet for at fortsætte oprustningen. Og dette er jo en symbolsk – politisk – handling, mere end det er en handling af reel betydning for raketopstillingen.«

Det er fantastisk. For at markere en politisk vilje fra socialdemokratiets side og i den

naive tro, at det skulle tvinge Sovjet til for-handlingsbordet, spiller man bold med Danmarks troværdighed og Danmarks sikkerhed.

Hr. Camre siger også i det, jeg citerede, at dette er en symbolsk, politisk, handling, mere end det er en handling af reel betydning for raketopstillingen. Det sidste er jeg faktisk enig i, og det er det, der gør det hele vanvitigt.

Yderligere udtaler hr. Camre i samme artikel i Jyllands-Posten i dag i sin bedømmelse af spørgsmålet om den danske solidaritet over for NATO:

»At vurdere vores standpunkt som et brud med loyaliteten vil være udtryk for en gammeltestamentlig fortolkning af udtrykket loyalitet. I mine øjne er det USA, der optræder usolidarisk med et bastant ønske om at basere det vestlige forsvar på opstillingen af mellemdistanceraketter i Europa.«

I denne udtalelse kommer hestehoven frem. Som jeg udtalte i debatten om Centralamerika forleden, kan nogle socialdemokrater ikke lide præsident Reagan og dermed heller ikke USA. Det er, som om alt ondt kommer fra USA.

At sige som hr. Camre, at det er USA, der er usolidarisk, er forkert. Glemmer hr. Camre, at det var Europa, der anmodede om mellemdistanceraketterne, og at det oven i købet blev ledet af den daværende tyske forbundskansler, Helmut Schmidt, der er socialdemokrat? Det gjorde man, fordi amerikanerne i en længere periode havde nedtrappet de amerikanske atomvåbenlagre i Europa.

Det må heller ikke glemmes, at i samme periode erstattede og udbyggede Sovjet deres SS-4 og SS-5 batterier med yderligere de mange SS-20 batterier.

Jeg må appellere til alle gode og fornuftige socialdemokrater – jeg kan bruge udtrykket kustoderne; en kustode er jo i dag blevet et hædersnavn. Vi må stoppe al den snak om de resterende 48 mill. kr. til raketprogrammet. Med dagsordenen den 7. december 1982 vedtog vi at betale de første 27 mill. kr., hvoraf en del allerede var betalt i den socialdemokratiske regerings tid. Jeg tror, det var hr. Albrechtsen, der var inde på det. Man gik med til at betale noget af det, fordi man selv var begyndt, og for at redde sin forsvarsminister fra dengang kunne man altså gå med til, at man også betalte lidt mere.

[Arentoft]

Det er jo fantastisk, som det også er sagt utallige gange, at dobbeltbeslutningen blev underskrevet af en socialdemokratisk regering. Hvad skal man efterhånden stole på? En ting kan vi stole på, og det er, at vi ikke bliver smidt ud af NATO, fordi vi opfører os på den måde. Sådan er NATO ikke. Men vi har gjort os utroværdige, og det kan selvfølgelig altid være lidt kedeligt, når man skal arbejde sammen. Vi er en underlig nation efterhånden; vi vil gerne have, men vi vil ærlig talt ikke så gerne betale vores medlemsbidrag, og vi vil heller ikke så gerne være med til at støtte de ting, som vi oven i købet selv er gået ind for.

Jeg er skuffet over, at vi ved en debat som denne ikke har formanden for socialdemokratiet, hr. Anker Jørgensen, i salen. Jeg har sagt tidligere, at jeg er skuffet som dansker over, at vi skal roses i Pravda og østtysk radio osv., fordi socialdemokratiet er vendt på en tallerken. Men at oven i købet hr. Anker Jørgensen er væk i dag ved denne debat, fordi han er ovre at besøge kommunistiske venner i Nordkorea, det synes jeg er en skamplet.

Jeg kan selvfølgelig sige, at fremskridtspartiet stemmer nej for 9. gang til disse dagsordener og selvfølgelig også til den dagsorden, der er fremsat i dag af socialdemokratiet. Ligeledes stemmer vi selvfølgelig nej til den af de radikale fremsatte dagsorden.

Maisted (FD):

Hvem har ikke forståelse for, at der sker et folkeligt opbrud, der vender sig mod en vanvittig kapoprustning og imod atombomber? Jeg tror ikke, der findes et eneste menneske, der ikke kan se de forfærdelige konsekvenser af en a-bombekrig i verden. Men det er at vildlede befolkningen og befolkningerne, når man vil hævde, at atomvåbenfrie zoner i Europa skulle fritage disse zoner for at blive ramt af atomvåben. Det er simpelt hen for groft, og det er sørgeligt, at det er i en form for stemmefiskeri, man fører en sådan kampagne. Der vil ikke ske nogen ændring i befolkningens sikkerhed i de områder, hvor man har en såkaldt atomvåbenfri zone. Svaret ligger alene hos supermagterne – de to supermagter, der forhandler – selvfølgelig i dyb mistillid til hinanden – og som er i be-

siddelse af konkrete oplysninger om hinandens styrkeforhold.

Hvis man er så tåbelig, at man svækker USA, som er vores forhandlingspartner, og som er den nation og stat, der forsvarer den frie vestlige verdens interesser, ved at føre frem, at man opnår noget positivt ved atomvåbenfrie zoner i Europa, ja, så undergraver vi de frie samfund. For det betyder jo ganske enkelt, at man er ved at friste de kommunistiske diktaturstater over evne til at besætte Vesteuropa, såfremt en sådan taktik går igennem.

De er overlegne med hensyn til konventionelle våben, og de vil selvfølgelig ræsonnere som så, at i det øjeblik Vesteuropa domineres af socialister og pacifister – for nu at bruge et meget venligt udtryk, jeg kunne godt finde noget andet frem, der var endnu skarpere – vil de kunne besætte Vesteuropa, idet de regner med, at en a-krig er værd at tage en risiko på. Altså betyder det, hvis man vitterlig følger en sådan tankegang, at man svækker NATO, at man svækker USA, og så risikerer man blot at opnå det stik modsatte af det, man siger man vil.

Enhver kan forstå, at befolkningen er grebet af rædsel, når den ser i TV, hvilke konsekvenser en sådan a-krig kan få. Jeg forstår selvfølgelig også godt de læger, der siger: hvilke muligheder har vi for at redde stumperne, hvis ulykken skulle ske? Vi har stort set ingen muligheder. Det burde man sige til befolkningen. Der er ingen muligheder, uanset hvor mange marcher de foretager, uanset hvor mange atomvåbenfrie zoner de laver i Europa. Bryder ragnarok løs imellem de to supermagter, så er det med garanti, at disse zoner ikke bliver friholdt, og der er ingen løsninger, der er intet efter en sådan a-bombekrig eller brintbombekrig. Det er at stikke folk blå i øjnene, og det er at gå kommunismens ærinde. Det er et stemmefiskeri, som er helt uhørt i et frit demokratisk land.

De frie demokrater går altså ind for, at indgåede aftaler med NATO skal overholdes, og vi er også klar til at vise en vilje til at støtte USA i forhandlingerne, idet vi ønsker at bevare et frit samfund og ønsker at bevare den personlige frihed i et demokratisk samfund.

De frie demokrater afviser ethvert anslag imod det frie samfund og imod den forpligtelse, vi har over for NATO.

[Forsvarsministeren]

Forsvarsministeren (Engell):

Jeg skal til de enkelte indlæg, der har været under debatten, blot knytte nogle få kommentarer.

Hr. Albrechtsen, der tilsyneladende havde nogle problemer med regnestokken, skal jeg bare henvise til det aktstykke, som jeg også nævnte i mit første indlæg, nemlig aktstykke nr. 279 fra den 11. maj 1983, hvor tallene i hele denne sag bliver sat godt på plads – også på en måde, så hr. Albrechtsens regnestok skulle køre rigtigt.

Hr. Knud Damgaard mente, at mine bekymringer over flertalsholdningen, sådan som vi må konstatere den efter debatten, var overdrevne. Det vil den kommende tid jo vise. Det nytter ikke ved en drøftelse som denne at lægge skjul på, at der er tale om holdninger, og der er tale om – sådan som det tegner sig – en afgørelse, der vil være, ja, jeg vil sige historisk i den forstand, at man ikke i infrastruktursamarbejdets periode har oplevet lande, der pludselig stod af, og som ikke indfrie de forpligtelser, som man tidligere havde indgået.

Hr. Pelle Voigt var i sin korte bemærkning om folketingsbeslutningen inde på, om regeringen nu havde sikret, at den var overholdt. Selvfølgelig har vi det. Det fremgik også af mit første indlæg.

Hr. Thoft mente, at vi blot sendte penge af sted med en mærkeseddel, og var lidt i tvivl om kontrollen. Jeg skal sige, sådan som jeg i øvrigt også har oplyst det tidligere her i folketinget, at kontrollen med, at vores bidrag til INF-foranstaltningerne ikke overstiger det beløb, som lå i beslutningen fra 7. december 1982, altså de 26,7 mill. kr., varetages dels af den danske repræsentation ved Det nordatlantiske Råd, dels i forsvarsministeriet, som fra NATOs internationale stab modtager kopier af de finansielle halvårsrapporter fra de medlemslande, der udfører INF-arbejder. Der er her altså tale om Storbritannien, Vesttyskland, Italien, Holland og Belgien. Herudover har Danmark siden december 1982 gentagne gange – og, så vidt jeg er orienteret, senest den 13. marts i år – i de berørte NATO-komiteer taget forbehold for finansieringen af INF-projekter, der har været forelagt til godkendelse efter 7. december 1982, og også ved disse lejligheder understreget, at det danske bidrag til INF-foranstaltninger ikke

kunne overstige de 26,7 mill. kr. i henhold til anmærkningen.

Hr. Stinus var inde på nogle mere generelle betragtninger om infrastruktursamarbejdet. Jeg vil henvise hr. Stinus til rigsrevisionsberetningen, som vi fik for et lille års tid siden, og som efter min opfattelse indeholder en vældig god redegørelse for infrastruktursamarbejdets form.

Om de to dagsordener skal jeg blot sige, at den radikale jo forudsætter, at de 48 mill. kr. tages ud af forsvarsbudgettet. Det kan vi naturligvis ikke støtte.

Om den dagsorden, som hr. Knud Damgaard har fremsat, vil jeg sige, at jeg finder, det er en skuffende holdning, der kommer til udtryk i den – især, vil jeg nok sige, når man tager den historiske baggrund med ind. Der er, som jeg nævnte, ingen grund til at lægge skjul på, at der hermed er tale om et brud på en linje, som har været fulgt gennem mange år.

Jeg har imidlertid mærket mig de betragtninger, som hr. Knud Damgaard kom med i sit indlæg, og som han ledsagede fremsættelsen af dagsordenen med. Jeg har også mærket mig, at hr. Knud Damgaard ikke har udelukket, at vi i kredsen af forsvarsforligspartier kan drøfte de praktiske konsekvenser af den beslutning. Jeg har også hæftet mig ved, at hr. Knud Damgaard – i lighed med, hvad der er regeringens opfattelse og de fire regeringspartiers opfattelse – finder, at de 48 mill. kr. naturligvis hører til inden for den i forsvarsbudgettet aftalte ramme, og jeg skal på den baggrund opfordre til, at man undlader at stemme.

Albrechtsen (VS):

Forsvarsministeren har i sin bedømmelse af den socialdemokratiske dagsorden sagt, at der med den var tale om et brud på en linje. Det tror jeg og det håber jeg er en rigtig vurdering, som forsvarsministeren lægger frem. Det er en vurdering, der gør, at forsvarsministeren ikke bryder sig om den socialdemokratiske dagsorden. Det er den samme vurdering, som gør, at venstresocialisterne må finde, at den socialdemokratiske dagsorden alt taget i betragtning – i modsætning til den, vi så i sidste uge – faktisk er et fremskridt.

Den socialdemokratiske dagsorden fastslår jo ganske klart som punkt 1, at disse penge

[Albrechtsen]

skal ud af infrastrukturprogrammet, og som punkt 2, at disse penge hverken direkte eller indirekte kan anvendes til raketopstillinger. Det er klar tale, og det gør, at VS må stemme for den dagsorden, som socialdemokratiet har foreslået.

Hr. Stinus redegjorde ganske klart for det forhold, som jeg er enig med ham i, at det helt afgørende i denne sag netop er, at disse penge kommer ud af infrastrukturprogrammet, og at de hverken direkte eller indirekte kan anvendes til raketopstillinger. Men jeg må sige, at jeg er enig i hr. Thofts vurdering af, at det kan virke lidt besynderligt, at det radikale venstre med sin holdning i dag rent faktisk kunne have fremkaldt en situation, hvor det ikke var lykkedes at komme igen med dette fremskridt, som den socialdemokratiske dagsorden alt taget i betragtning er et udtryk for.

Det, der generer hr. Stinus i dagsordenen – og jeg må sige, at det generer også mig – er bemærkningen om forsvarsbudgettet, men skulle den bemærkning forhindre, at det, som skulle opnås ved dagsordenen, nemlig at der heller ikke indirekte bliver tale om bidrag til raketterne, bliver opnået? Dagsordens klare ordlyd om, at der ikke kan blive tale om noget indirekte bidrag til raketterne, skal og må naturligvis fastholdes, og det indebærer bl.a., at vi i den situation, hvor NATO f.eks. reagerer med at ville nedskære refusioner til projekter i Danmark, helt klart må fastholde, at den danske regering så ikke skal kunne gå ind og fylde dette hul ud, for så ville hr. Stinus få ret i, at vi via denne indirekte udfyldning af en sådan manglende refusion ville få pumpet pengene tilbage i infrastrukturprogrammet og dermed indirekte bidrage til raketterne.

Det er et forhold, som jeg bliver nødt til at understrege her i relation til den socialdemokratiske dagsorden, og som naturligvis må indebære, at vi meget nøje må følge op, hvorledes NATO vil forsøge på at omgå denne dagsorden, for det er jeg ikke i tvivl om at NATO vil forsøge på. Jeg er såmænd heller ikke i tvivl om, at den danske regering meget vel ville kunne tænkes at forsøge på at medvirke til et sådant forsøg på en omgåelse, og det kan bekymre mig lidt, at forsvarsministeren lægger så megen vægt på, at der skal være en drøftelse blandt forsvarsforligspartierne af, hvordan dette her nærmere skal ud-

møntes, og jeg kan i hvert fald sige, at VS – og jeg tror også, jeg kan sige, det gælder SF – meget nøje vil følge med i, hvorledes dette her i praksis udmøntes. Vi føler med denne dagsorden at have fået et klart tilsagn om, at der ingen indirekte bevillinger bliver til disse raketter. Det vil vi følge, men vi tror også på, at det må blive sådan, som der står i dagsordenen.

Når der i dagsordenen er en bemærkning om forsvarsbudgettet, skal jeg for god ordens skyld sige – hr. Thoft nævnte det også – at vi naturligvis hverken har lod eller del i dette forsvarsbudget. Det vil vi fremover heller ikke have; det skal siges ganske klart og tydeligt. Dagsordenen indeholder en konstatering af, hvad socialdemokratiet og de borgerlige partier har aftalt i dette forsvarsforlig; det indebærer ikke fra vores side på nogen som helst måde nogen som helst accept af dette forsvarsforlig. Hvis hr. Stinus' dagsordensforslag skulle komme til afstemning, er det klart, at VS kan stemme for det. Det ville da være udmærket, hvis der havde været mulighed for at få gennemført noget sådant, som hr. Stinus foreslår.

Jeg vil slutte med at sige, at det på baggrund af det midlertidige tilbageskridt, som jeg håber der var tale om i den danske sikkerhedspolitik i sidste uge, er opmuntrende, at vi i dag kan se et fremskridt, et skridt i en anden retning end den, vi gik i sidste uge. Jeg håber, at det pres, der også fortsat vil være fra fredsbevægelsen, kan sikre, at det bliver den linje og den tendens, der er lagt i dag, der kommer til at herske fremover, og ikke den tendens, der var i sidste uge.

Knud Damgaard (S):

Jeg har et par korte bemærkninger, først til fru Mette Madsen, som lidt vidtgående foreslog, at socialdemokratiet hermed afstod fra at deltage i infrastrukturprogrammet. Det er ikke rigtigt. Det drejer sig her alene om deltagelse i den del, der har med raketopstillinger at gøre.

Hr. Thoft efterlyste en holdning til andre atomvåbenopstillinger. Jeg har vist klart tilkendegivet, at socialdemokratiets stilling til fortsat atomoprustningskapløb er negativ: vi vil modvirke sådanne ting, men når det her alene drejer sig om INF-programmet, er det,

[Knud Damgaard]

fordi disse midler er bundet til opstillinger af raketter i forbindelse med INF-programmet.

Jeg synes, at hr. Stinus på sit partis vegne har fremlagt noget overordentlig interessant. Det er jo en kendsgerning, at det forsvarsbudget, vi har, er en bestanddel af et forsvarsforlig. Det er også en kendsgerning, at det radikale venstre under samtlige finanslovsdebatter har søgt at komme igennem med reduktioner af dette forsvarsbudget, og så forekommer det mig mærkeligt, når man ved, at tidspunktet ikke er inde til debatter af den art, at det radikale venstre vil afstå fra at medvirke til en erklæring om, at man hverken direkte eller indirekte kan medvirke til fortsatte raketopstillinger. Jeg personlig vil ikke besvære mig så forfærdelig meget, men man kan godt forestille sig en reaktion fra væsentlige dele af det radikale venstres vælgerkorps ved en sådan afståelse fra at udtrykke sig på dette område.

Jeg har ikke yderligere bemærkninger til det, der er sagt.

Mette Madsen (V):

Så må vi tage den én gang til for hr. Knud Damgaard, for jeg talte naturligvis kun om de ekstra 48 mill. kr. i NATO-infrastrukturprogrammet, men jeg kan jo give hr. Knud Damgaard manuskriptet til min tale, når jeg kommer ned fra talerstolen.

Hvad angår dagsordenen, kan jeg på regeringspartiernes vegne sige, at vi med henvisning til de bemærkninger, forsvarsministeren er kommet med, vil stemme imod den radikale dagsorden, og vi vil undlade at stemme til den socialdemokratiske dagsorden.

Men jeg vil gerne tilføje, at det er med den dybeste skuffelse, vi i dag har noteret os socialdemokratiets ændrede holdning. Hr. Knud Damgaard står heroppe og slår ud med armene – åndeligt i hvert fald – mens han taler om og glæder sig over, at det folkelige pres imod atomoprustningen nu er slået igennem som et flertal i folketinget. Hr. Knud Damgaard ser helt bort fra, at et lignende folkeligt pres imod atomvåbenoprustning, hvis det kunne få lov at slå igennem i Sovjetunionen, ville medføre, at vi fik et helt andet resultat af Genèveforhandlingerne, og at vi slet ikke havde haft behov for at have denne debat, men hr. Knud Damgaard og

socialdemokratiet vælger at lukke øjnene for, at den oprustning, som førte til dobbeltbeslutningen, stadig foregår i samme takt, som den har gjort hidtil.

(Kort bemærkning).

Knud Damgaard (S):

Jeg skal først beklage, at samtaler nede ved min stol har medført, at jeg ikke har hørt den fulde ordlyd. Jeg godtager naturligvis fru Mette Madsens forklaring på, hvad der er sagt.

Hvad angår forsøget på at lægge et historisk forløb frem om dobbeltbeslutningsforhandlingerne, er det meget vanskeligt ensidigt at lægge ansvaret på den østlige partner, men det er ikke tiden til at tage en lang debat om det. Og når det gælder spørgsmålet om udviklingen i Europa – det opbrud, jeg nævnte – må fru Mette Madsen forstå, at der i øjeblikket ikke bare er tale om en dansk aversion. Holland er ved at tage skridtet til at sige konsekvent nej til opstilling. Belgien har en meget stor debat i gang, der går ud på det samme. Den italienske ministerpræsident, Craxi, har et forslag i lommen om fastfrysning af atomvåben. Det skal alt sammen bidrage til at få genoptaget forhandlingerne om disse mellemdistanceraketter både i Øst og Vest. Det håber vi bliver resultatet bl.a. også af den holdning, vi indtager i dag.

(Kort bemærkning).

Mette Madsen (V):

Naturligvis håber vi alle sammen på, at forhandlingerne kan blive genoptaget i Genève, men i anledning af hr. Knud Damgaards henvisning til, hvad der sker i andre lande, må jeg også dybt beklage, at man i så mange lande i Europa totalt lukker øjnene for den fortsatte sovjetiske oprustning.

Thoft (SF):

Forsvarsministeren gav heroppefra udtryk for, at kontrollen med de såkaldte INF-penge er helt i orden. Om det er tilfældet, vil den undersøgelse, som jeg håber rigsrevisionen og statsrevisorerne tager op på min foranledning, jo vise, men jeg vil nu gerne med forsvarsministeren vædde det, der vist herinde i folketinget hedder et stort stykke blødt brød, på, at den undersøgelse vil indbringe

[Thoft]

ministeren en papnæse af anselige dimensioner.

Forsvarsministeren svarede nemlig ikke, da jeg forklarede, hvorfor de 75 mill. kr. nødvendigvis må være mere end 75 mill. kr., men jeg så de sigende blikke, som forsvarsministeren udvekslede med andre medlemmer af 11 mands udvalget, og det var måske også svar nok.

Ministeren svarede mig heller ikke på, hvor meget vi betaler til den øvrige del af NATOs atomraketter ud over teatervåbnene eller INF-våbnene, som det nu hedder – det andet lyder måske også for farceagtigt.

Jeg fik ikke svar af socialdemokraterne på, om man var villig til at nægte at betale til den øvrige del af NATOs atomraketter, og det synes jeg vi skal have et svar på.

En sidste ting, som undrer mig i denne debat, er, at forsvarsministeren den 20. oktober 1982 – det var dengang, han var ny og ikke talte så meget usandt heroppefra – oplyste forsvarsudvalget om, at de 75 mill. kr. skulle være betalt med 15,5 mill. kr. i 1982, 40 mill. kr. i 1983 og resten i 1984. Nu får vi at vide, at vi jo overhovedet ikke er kommet så langt frem i betalingerne, at der kun er sendt ca. 22 mill. kr. af de i alt 75 mill. kr. af sted. For mig ser det ud, som om ministeren har trukket betalingerne i halen i håbet om, at et flertal i folketinget kunne ændre sig, og den procedure forekommer også underlig.

Må jeg til sidst sige, at hr. Albrechtsen har ret i, at vi meget nøje vil følge med i, hvad regeringen foretager sig for at følge vedtagelsen af den socialdemokratiske dagsorden, som jeg forstår regeringen har valgt at leve med, og som derfor bliver vedtaget. Jeg vil gerne spørge hr. Knud Damgaard, om det betyder, at betalingen til infrastrukturprogrammet, som skal sendes af sted for april kvartal 1984, bliver reduceret, således at vi ikke betaler den procentandel allerede for april kvartal, som egentlig er pålagt os. For ellers mener jeg, at hr. Knud Damgaards dagsorden ikke har noget formål.

Til sidst vil jeg over for de nyfrelste radikale gerne citere Peder Laale: »om mus fjærter som hest, da ville røv revne.« De radikale har været med i samtlige forsvarspolitiske ulykker fra 1960 til 1979, lovforslaget om skibsfartsnævnet, som var forudsætningen for forstærkningsstrategien, inklusive. Enhedskommandoen, integrationen i NATO,

forstærkningsplanerne og pristalsreguleringen på forsvarsudgifterne er også de radikales værk. Jeg ønsker de radikale til lykke med denne nyfrelsthed, og jeg håber, at vi, når det drejer sig om sociale nedskæringer, vil se den slå lige så kraftigt igennem her i salen. Kære hr. Stinus, det er utroværdigt!

Formanden:

Det er stadig ikke tilladt at bruge direkte tiltale, og man må gerne i citater bruge et høvisk sprog.

Stinus (RV):

Jeg skal ikke kommentere de bemærkninger, der netop er fremsat af hr. Thoft, men i anledning af de bemærkninger, som er fremsat af hr. Knud Damgaard, og de – må jeg vist sige – fortolkende bemærkninger, som forsvarsministeren har fremsat, må jeg fastholde indstillingen til det socialdemokratiske dagsordensforslag fra mit første indlæg.

I modsætning til SF og VS finder det radikale venstre absolut ikke, at ordlyden i den socialdemokratiske dagsorden er klar tale. Der gives ingen sikkerhed for, hvordan de 48 mill. kr. skal bruges. Vi føler stadig, at der er lagt op til, at det nu skal afgøres i 11 mands udvalget, hvad de 48 mill. kr. skal bruges til, og det kan jo komme til at gå sådan, som Jyllands-Posten i dag siger til hr. Camre, at »NATO skærer i danske fællesprojekter«, og hvortil hr. Camre svarer:

»Det er klart, men så har vi markeret den politiske vilje fra dansk side til at stræbe efter yderligere forhandlinger mellem Øst og Vest i stedet for at fortsætte oprustningen. Og dette er jo en symbolsk – politisk – handling, mere end det er en handling af reel betydning for raketopstillingen.«

Vi noterer os, at SF og VS er parat til at leve med den risiko, at de 48 mill. kr. vil blive anvendt til at fylde et eller andet hul, som opstår, hvis NATO skærer i bevillinger til Danmark. Det er det radikale venstre ikke, og vi vil derfor i dag stemme imod det socialdemokratiske dagsordensforslag.

Albrechtsen (VS):

I mit foregående indlæg sagde jeg meget præcist, i hvert fald for så vidt angår VS, hvorledes vi ser på spørgsmålet om fortolkningen af dagsordenen med hensyn til det

[Albrechtsen]

helt afgørende ord »indirekte« i relation til raketterne. Der må ikke og kan efter vores opfattelse ikke efter denne dagsordens vedtagelse på nogen som helst måde indirekte gå penge til disse raketter. Det må stå fast. Det står klart i dagsordenen, og hvis – det sagde jeg også meget tydeligt, og det vil vi følge meget nøje – der skulle opstå det problem, at der på en eller anden måde f.eks. i forbindelse med NATOs eventuelle forsøg på at modregne ved at tilbageholde refusioner og der i disse drøftelser blandt forsvarsforligspartierne opstod en risiko for omgåelse af denne dagsordens ordlyd, så ville det være dybt beklageligt. Men jeg forstår debatten i dag på den måde, at en sådan risiko ikke må og ikke kan opstå. Vi vil i hvert fald gøre vores yderste for, at den ikke opstår, og for at fastholde den ordlyd, der står i dagsordenen.

Arentoft (FP):

Først vil jeg gerne lige sige tak til hr. Stinus, fordi han gentog det citat, som jeg bragte i mit første indlæg, og dermed understregede dette fuldstændig vanvittige, at der er tale om en »symbolsk politisk handling«, som hr. Camre udtalte.

Jeg mener, det er utroligt, at vi er så blåøjede. Vi vil altså gerne have alt væk i Europa og på NATO-siden, samtidig med at vi ved, at de stiller mere og mere op på den anden side, og lukker øjnene for, at der er i hundredvis af raketter med navn og adresse på på mål i Europa, også i Danmark. Vi er jo alle imod atomvåben og raketter og den slags ting, men det er afskrækkelsesvåben – der er ingen, der tør starte, for alle ved, at ingen vinder en atomkrig. Men jeg er bange, især hvis socialdemokratiet fortsætter deres politik, for, at vi får en forsvarspolitik, som fører frem til det, vi havde i trediverne også under socialdemokratisk ledelse, men det uhyggelige ved situationen i dag er, at socialdemokraterne tilsyneladende lader sig tage ved næsen af SF og VS.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Jeg er ked af, at vi ikke af hr. Knud Damgaard fik bekræftet, at en vedtagelse af den socialdemokratiske dagsorden nødvendigvis må betyde, at det beløb, som skal sendes til NATOs infrastrukturprogram for april kvar-

tal 1984, må reduceres, således at vi ikke betaler det fulde beløb.

Til hr. Stinus vil jeg sige, at SF naturligvis vil juble, hvis NATO vælger sanktioner mod Danmark, sådan som hr. Stinus anførte ville blive resultatet af den socialdemokratiske dagsorden. En ting er, at det store parti – det endnu store parti – er på kollisionskurs med atompolitikken, men hvis NATO derefter bringer det store parti på kollisionskurs med NATO, så meget desto bedre. Der skal ikke herske tvivl om, at SF ønsker afrustning helt ned til Tivoligårdens paradegeværer, og at vi er villige til at betræde ethvert skridt i den retning.

Forsvarsministeren (Engell):

Hr. Thoft har været inde på spørgsmålet om afregningsformen og har også nævnt det i sit spørgsmål til hr. Knud Damgaard. Jeg skal blot gøre hr. Thoft opmærksom på, at det, der i denne sammenhæng er det helt afgørende, er, at folketingets finansudvalg og dermed altså også det, der er i overensstemmelse med tekstanmærkningerne til finansloven, har lagt et loft på de 26,7 mill. kr. Det er loftet, og om pengene så udbetales på det ene eller det andet tidspunkt, er naturligvis en følgervirkning af, hvornår de pågældende arbejder udføres, og i hvilket omfang eller i hvilket tidsrum regningerne fremkommer. Det, der altså er det helt centrale, er det totale beløb og i virkeligheden ikke, på hvilket tidspunkt beløbene afvikles.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Knud Damgaard (S) (se foran)

vedtoges med 49 stemmer mod 12 (RV, FP og FD); 54 (KF, V, CD, KrF og Robert Petersen (S)) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Stinus (RV) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden: